

Sevginin Ahlakî Boyutu

Günlük hayatımızda en çok karşımıza çıkan kelimelerin başında sevgi sözcüğü gelir. İnsan sık sık duyar bu sözcüğü, bazen okullarımızda öğüt olarak, insanlar birbirlerini sevmeli, güzel olan budur denir, bazen iki insanın birbirine duyduğu hissin neticesinde dile dökülür, bazen bir çiçeğe, bazen bir eşyaya... Bunun çeşitli örnekleriyle karşılaşıyoruz günlük yaşamımızda.

Sevgi sözcüğü bakıldığında soyut bir kavramdır fakat varlıkta can bulunduğu dışı vurumunu somut olarak gösteren güçlü bir yanı vardır. İnsanın ve her canlının var olmasında gözle tasvir edilemeyen, varlığın içinde adete küçük bir tohumun yeşermesi misali, nefes bulan eşsiz bir his. Peki bu his sürekli var mıdır? Sevgi, insan ruhunda nerededir, hangi görevi görür? Her canlı gibi sevginin de bir ömrü var mıdır? Hakkında konuşulacak ne çok soru vardır. Belki de her gün bir yerlerden duyduğumuz, alıştığımız bir his ve bu hissi taşıyan bir kavram diye göz ardı ediyoruz, üzerine düşünmeyi kendimize görev edinmiyoruz. Oysa ne kadar da önemli bir meseledir...

Sevgi üzerine tek bir tanımın yapılması işte budur diyebileceğimiz bir söz dizilimi yoktur. Çünkü sevgi, canlılarla sınırlandırılmaz. Her var olan canlı üzerinde insan, sevgi besleyebilir. Bu açıdan sevginin tanımı; insan sevgisi, hayvan sevgisi, okul sevgisi, aile sevgisi gibi bir çok başlık altında alınıp çeşit çeşit tanımlamalar yapılabilir. Bu çeşitlilik arasında hepsinde ortak olarak ele alınacak tanım, ilgi duyulan ve bu ilgiye karşı tutku besleyen bir ruh halidir diyebiliriz. Sevgiyi bir yaşantı olarak, somut bir yaşam olarak değil de, soyut bir kavram olarak gören tanımlamalar çoğunluktadır ve bunlara göre sevgi, bir kişiye ya da bir şeye karşı duyulan bağlılık, yakınlık duygusu, o kişinin ya da şeyin iyiliğini istemesidir.

İslam âlimlerinden bir kısmı sevginin önemine değinmiştir. Buna göre sevgi, insanlığın yaratılışına dayanmaktadır. Allah, kullarına ruhundan üflediği ve insan fıtratına sevgiyi yerleştirdi. Sevgi konusu antik dönemden beri ele alınmış ve o dönemlerden bu zamana canlıda yüksek bir enerji kaynağı olarak görülmüştür. "Ontolojik olarak, Tanrı'nın yarattığı ilk varlığın, kendinde sevgi ilkesini taşıdığı ve bütün kozmolojik oluşumların, buna bağlı olarak meydana geldiği kabul edilir."¹ Bu görüşe sahip İslam düşünürlerinden Kindî ve Farabî, sevgiyi varlıkları birleşme ve toplumları bütünleştirici sebep olarak görmektedir. İslam âlimleri sevgiyi Allah'ın varlığının bir tecellisi olarak kabul etmiş ve bu sebeple varlık üzerinde bir süreklilik, istikrar olduğunu savunmuşlardır. Burada sevgi insanda sürekli midir, sorusunun cevabı da kendini göstermektedir.

Sevgi insanda yaratılışı gereği ilk can bulunduğu andan itibaren hep vardır. Burada altı çizilmesi gereken yer, insanın nefsanî bir varlık oluşudur. Yaratılışı gereği sevgi onda mevcuttur lakin aynı şekilde kötü olan nefret de insanda mevcuttur. Bu sebeple insanda duygular hiçbir zaman bitme gibi bir durumla karşılaşmaz. Ancak eğilimleri sonucunda şekil değiştirir. Aslında buradan karşımıza çıkacak şey, kişinin ahlak üzere olmasıdır. Ahlakî değerlerin seçimi insana verilmiştir. Bu sebeple içimizde var olan sevginin şekil değiştirmesi, yine insanın yaşam gayesini gösterecek olan irade ile ilintilidir. İnsanoğlu başıboş

¹ Ömer Özden, "Aşkın(Sevginin) Gücü", *Felsefe Dünyası Dergisi*, Sayı: 45/2, Sayfa: 20, 2005.

yaratılmamıştır, ona bahşedilen hayatın içinde seçimleri olacaktır. Kendinde bulundurduğu sevginin varlığını ne şekilde dışa vurarak gerçekleştireceği kararı ona bırakılmıştır.

İnsanoğlu yaradılışı icabı birbirlerinden farklı özelliklere sahiptir. Bu sebeple her insanda tek tip bir sevgi anlayışını görmek imkânsız gibidir. Çünkü her insanın kendine has iç dünyası ve bununla çatışması vardır. Bu iç çatışmaların dışa vurumu, kişinin ahlaki değerleri, içerisinde büyümüş olduğu toplumsal ahlaki ortam çok önemlidir. Bu durumun önem arz etmesinin sebebi, insanda yaradılıştan itibaren var olan bir his yaşamış olduğu toplum ile şekil değiştirebiliyor. Burada görüldüğü üzere her canlı gibi sevginin de bir ömrü var mıdır, sorusunun yanıtını almış oluyoruz. Almış olduğumuz yanıtı biraz daha açacak olursak, sevginin insan ömrü gibi bir son yaşamadığı lakin bir evrimleşme gösterdiğini görüyoruz. Bunun sebebini, yaşadığımız çevre ve doğduğumuz ailenin etkisinin çok oluşudur. Çünkü insan güzel ahlak ve sevgi üzerine doğar. Lakin yetiştiği ortam onda sevginin dışa vurumunda farklılıklar gösterebilir. Bazen bu sevgi, kendisini kıskanç olarak, bazen nefrete eğimli olarak, bazen şiddete eğilimli olarak farklı şekillere bürünerek gösterir. Sonucunda sevginin ahlaki değerlerimize nasıl dokunduğunu idrak etmiş oluruz. İşte bu farklılıklar ile meydana gelen ahlakın temel kavramları olan iyi kötü kavramları karşımıza çıkar. Sevgi bu yaradılıştaki iyinin tarafındadır, pekiyi insan sevgiyi iyi olan yönde mi kullanır? Günümüzde olup bitenleri de göz önünde tuttuğumuzda bu soruya olumlu cevap vermeyi arzu ederdik.

Ahlak ile sevginin bağı insanda doğuştan var olmasından ötürü ortaklık taşır ve iyiyi amaçlamalarından dolayı onları aynı yola koyar. Ahlak, insanın doğasındaki kötülüklerin denetim altına alınması gerektiğini vurgulayan, toplumsal ilişkilerde barışçıl bir davranış kazanıp güzel duyguları sürdürmeye yönlendiren kavramdır. Sevgi, ahlaklı bir insandan beklenen barışçıl olma hasletini sürdürmede önemlidir. Tıpkı bir bitkinin büyümek için suya ihtiyacı olduğu gibi ahlakın gelişmesi, insanlığa güzeli göstermesi için içerisine sevgi yağmurunu alması gerekir. İnsanoğlu bu sayede ancak, günümüzde görmüş olduğumuz kötü görüntülerin esaretinden kurtulabilir.

Sevgi konu olarak ele alındığında o kadar geniş bir meseledir ki, burada değindiğimiz durumlarla sınırlandırılmaz. Burada ele almak istediğim husus, sevginin tek bir tanıma sığdırılmayacağı ve insanda sonradan değil onun yaradılışıyla beraber fitratında bulunduğu, aynı şekilde ahlakî boyutunun insanda nasıl dışa vurumlar gösterdiği ve bir arada aktarılmalarının nedenine değinmekti. İnsanlığın artık iç dünyasında barındırdığı muhteşem histen uzaklaşma eğilimi taşıdığı dönemleri yaşıyoruz. İnsanoğlu sevgiyi başka şekillerde tanır ve gösterir oldu. Bizler bu güzel duyguyu kaybettikçe ahlaki değerlerimizin de kaybını yaşıyoruz. Bu da birbirlerine güvenmeyen, karşısındaki kişiye saygı duymayı kendisine dert edinmeyen bir toplumun ortaya çıkması çok uzak görünmüyor. Yunus Emre'nin, "Yaratılanı severim, Yaratan'dan ötürü" sözünü ruhlarımıza işleyip o engin sevgiyi her daim yaşatalım.